

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

17 päivänä heinäkuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Pakolaisten oikeusasemaa koskeva Geneven yleissopimus, joka on tehty 28.7.1951 — 31 artikla — Kolmannen maan kansalainen, joka on tullut jäsenvaltioon toisen jäsenvaltion kautta — Ihmissalakuljettajien palveluihin turvautuminen — Laittomat maahantulo ja oleskelu — Väärennetyn passin esittäminen — Rangaistusseuraamukset — Unionin tuomioistuimen toimivallan puuttuminen

Asiassa C-481/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberlandesgericht Bamberg (Saksa) on esittänyt 29.8.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.9.2013, rikosasiassa, jossa vastaajana on

Mohammad Ferooz Qurbani,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Safjan, J. Malenovský, A. Prechal ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Mohammad Ferooz Qurbani, edustajanaan Rechtsanwalt M. Koch,
 - Staatsanwaltschaft Würzburg, edustajanaan Leitender Oberstaatsanwalt D. Geuder,
 - Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja A. Wiedmann,
 - Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja J. Langer,
 - Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja M. Condou-Durande,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Genevessä 28.7.1951 ja joka tuli voimaan 22.4.1975 (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954); jäljempänä Geneven yleissopimus), sellaisena kuin sitä on täydennetty 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tuli voimaan 4.10.1967, 31 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudenkäynnissä, jossa Mohammad Ferooz Qurbania syytetään asiakirjojen väärentämisestä, laittomasta maahantulosta, laittomasta oleskelusta ja laittomasta oleskelusta ilman passia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus Geneven yleissopimus

- 3 Geneven yleissopimuksen 31 artiklan otsikko on ”Laittomasti maassa oleskelevat pakolaiset”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltiot eivät ryhdy rankaisutoimenpiteisiin laittoman maahan saapumisen tai oleskelun johdosta niitä pakolaisia kohtaan, jotka tulevat suoraan maasta, missä, heidän elämänsä tai vapautensa on ollut uhattuna 1 artiklassa tarkoitettulla tavalla ja jotka ovat luvatta tulleet tai luvatta oleskelevat sopimusvaltion alueella, kuitenkin edellyttäen, että nämä ilmoittautuvat viipymättä viranomaisille ja esittävät hyväksyttäviä syitä laittomalle saapumiselleen tai oleskelulleen.

2. Sopimusvaltiot eivät aseta näiden pakolaisten liikkumiselle muita rajoituksia kuin mitä on välttämätöntä ja näitä rajoituksia sovelletaan vain siihen saakka, kunnes heidän asemansa maassa on saatettu säännölliselle kannalle tai he ovat saaneet luvan siirtyä johonkin toiseen maahan. Sopimusvaltiot myöntävät näille pakolaisille riittävän määräjän ja tarpeen vaatimat helpotukset luvan hankkimiseksi toiseen maahan matkustamista varten.”

Unionin oikeus Direktiivi 2004/83/EY

- 4 Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/83/EY (EUVL L 304, s. 12 ja oikaisu EUVL 2005, L 204, s. 24) 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”_ _

4. Jäsenvaltiot voivat peruuttaa, lakkauttaa tai jättää uusimatta valtion elimen, hallinnollisen elimen, tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen pakolaiselle myöntämän aseman, kun:

- a) on perusteltua syytä olettaa, että hän on vaaraksi sen jäsenvaltion turvallisuudelle, jossa hän on;
- b) hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

5. Jäsenvaltiot voivat 4 kohdassa kuvatuissa tilanteissa päättää olla myöntämättä asemaa pakolaiselle, jos tällaista päätöstä ei ole vielä tehty.

6. Henkilöillä, joihin sovelletaan 4 ja 5 kohtaa, on Geneven yleissopimuksen 3, 4, 16, 22, 31, 32 ja 33 artiklassa määrätty tai niitä vastaavat oikeudet silloin, kun he ovat jäsenvaltiossa.”

Saksan oikeus

5 Saksan rikoslain (Strafgesetzbuch) 267 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Henkilö, joka oikeussuhteissa harhaanjohtamiseksi valmistaa väärän asiakirjan, väärentää aidon asiakirjan tai käyttää väärää taikka väärennettyä asiakirjaa, on tuomittava vapausrangaistukseen enintään viideksi vuodeksi tai sakkoon.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

6 Qurbani on Afganistanin kansalainen, joka ihmissalakuljettajan palveluihin turvauduttuaan tuli Kreikkaan Iranin ja Turkin kautta.

7 Asianomainen henkilö lähti 17.8.2010 Kreikasta päästökseen lentokoneella Müncheniin (Saksa) väärennetyllä pakistanilaisella passilla, jonka hän oli väitetyksi hankkinut toiselta ihmissalakuljettajalta.

8 Qurbani pidätettiin Münchenin lentokentällä sen jälkeen, kun tarkastustoimista vastaavat viranomaiset olivat todenneet Qurbanin esittämän passin väärennetyksi.

9 Asianomainen henkilö ilmoitti heti haluavansa pyytää saada pakolaisen oikeusaseman.

10 Qurbani vietiin 18.8.2010 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (liittovaltion maahanmuutto- ja pakolaisvirasto), jossa hän teki pakolaisasemaa koskevan virallisen hakemuksen.

11 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että kyseistä turvapaikkahakemusta koskeva menettely on edelleen vireillä.

12 Staatsanwaltschaft Würzburg (Würzburgin syyttäväviranomaisen) pyysi 11.4.2011 Amtsgerichtia antamaan rangaistusmääräysmenettelyssä Qurbanin osalta rangaistusmääräyksen laittomasta maahantulosta, laittomasta oleskelusta, laittomasta oleskelusta ilman passia ja asiakirjojen väärentämisestä. Qurbani vastusti Amtsgerichtin antamaa rangaistusmääräystä tuossa samassa tuomioistuimessa.

13 Amtsgericht Würzburg (Würzburgin piirikunnan tuomioistuin) vapautti Qurbanin kaikista näistä syyteistä 4.2.2013 antamallaan tuomiolla.

14 Kyseisen tuomioistuimen mukaan Saksan perustuslaissa vahvistettu turvapaikkaoikeus estää tuomitsemasta asianomaisen henkilön laittomasta oleskelusta ja laittomasta oleskelusta ilman passia, kun taas Geneven yleissopimuksen 31 artiklan mukaista rankaisematta jättämistä koskevaa perustetta sovelletaan laitonta maahantuloa ja asiakirjojen väärentämistä koskeviin rikoksiin.

15 Staatsanwaltschaft Würzburg teki Oberlandesgericht Bambergiin (Bambergin alueen ylemmän oikeusasteen tuomioistuin) Revision-valituksen ja vetosi olennaisilta osin siihen, ettei käsiteltävässä asiassa voida soveltaa Geneven yleissopimuksen 31 artiklaa, koska asianomainen henkilö ei ole tullut Saksan alueelle suoraan siitä valtiosta, jossa häntä on vainottu, vaan hän on kulkenut muun

jäsenvaltion kuin Saksan liittotasavallan kautta eli tässä tapauksessa Helleenien tasavallan kautta. Kyseinen artikla koskee myöskin ainoastaan laitonta maahantuloa, eikä sillä voida ottaa Saksan viranomaisilta pois mahdollisuutta määrätä seuraamus kyseiseen maahantuloon liittyvistä rikoksista.

- 16 Tämän perusteella Oberlandesgericht Bamberg, jolla on epäilyksiä Geneven yleissopimuksen 31 artiklalle annettavasta tulkinnasta, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Käsittääkö [Geneven yleissopimuksen] 31 artiklassa tarkoitettu henkilön rankaisematta jättämistä koskeva peruste sen sanamuotoa laajemmin myös asiakirjojen väärentämisen siten, että poliisiviranomaiselle esitettiin väärennetty passi [Saksaan] lentoteitse saavuttaessa, kun väärennetyn passin käyttäminen ei ole lainkaan tarpeen turvapaikan hakemiseksi kyseisestä valtiosta?
 - 2) Onko ihmissalakuljettajien palveluihin turvautuminen esteenä [Geneven yleissopimuksen] 31 artiklaan vetoamiselle?
 - 3) Onko [Geneven yleissopimuksen] 31 artiklan tunnusmerkistönä olevaa edellytystä saapumisesta ’suoraan’ maasta, jossa asianomaisen henkilön elämä tai vapaus on uhattuna, tulkittava siten, että kyseinen edellytys täyttyy myös silloin, kun asianomainen henkilö saapui ensin toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon (tässä tapauksessa [Helleenien tasavaltaan]), josta hän jatkoi matkaa toiseen jäsenvaltioon (tässä tapauksessa Saksan liittotasavaltaan), josta hän hakee turvapaikkaa?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee näillä kysymyksillään lähinnä, onko Geneven yleissopimuksen 31 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että yhtäältä henkilölle voidaan määrätä rangaistus siinä jäsenvaltiossa, josta hän hakee turvapaikkaa, sellaisista rikoksista, jotka liittyvät hänen laittomaan maahantuloonsa kyseisen jäsenvaltion alueelle, kuten muun muassa laittomasta maahantulosta ihmissalakuljettajan välityksellä ja väärennetyn henkilöasiakirjan käytöstä, ja että toisaalta henkilö vetoaa kyseisessä artiklassa määrättyyn rankaisematta jättämistä koskevaan perusteeseen, siltä osin kuin sama henkilö on tullut mainitun jäsenvaltion alueelle toisen unionin jäsenvaltion kautta.
- 18 Heti alkuun on huomautettava, että nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön osalta on pohdittava kysymystä unionin tuomioistuimen toimivallasta.
- 19 Tässä yhteydessä Saksan ja Alankomaiden hallitukset sekä Euroopan komissio vetoavat siihen, ettei unionin tuomioistuimella ole toimivaltaa vastata ennakkoratkaisukysymyksiin – joilla pyritään siihen, että unionin tuomioistuin tulkitsee suoraan Geneven yleissopimuksen 31 artiklaa – sellaisinaan.
- 20 Näin ollen on huomautettava, että kun otetaan huomioon se, ettei Geneven yleissopimus sisällä lauseketta, jolla unionin tuomioistuimelle annettaisiin toimivalta, viimeksi mainittu voi pyydetyin tavoin tulkita kyseisen yleissopimuksen määräyksiä ja tässä tapauksessa sen 31 artiklaa vain siinä tapauksessa, että tällainen tehtävä SEUT 267 artiklan mukaan sille kuuluu (tuomio TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, 58 kohta).
- 21 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimivalta antaa tuossa jälkimmäisessä määräyksessä tarkoitettu tulkinta ennakkoratkaisuasiassa koskee ainoastaan unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä (tuomio TNT Express Nederland, EU:C:2010:243, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 22 On kiistatonta, että Euroopan unionin tekemät kansainväliset sopimukset ovat erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä ja että niistä voidaan siis esittää ennakkoratkaisupyyntö. Unionin tuomioistuin ei sitä vastoin lähtökohtaisesti ole toimivaltainen tulkitsemaan ennakkoratkaisumenettelyssä jäsenvaltioiden ja kolmansien valtioiden välillä tehtyjä kansainvälisiä sopimuksia (tuomio TNT Express Nederland, EU:C:2010:243, 60 ja 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Ainoastaan silloin kun ja siinä määrin kuin unionille on siirtynyt jäsenvaltioiden aikaisemmin käyttämä toimivalta sellaisen kansainvälisen yleissopimuksen soveltamisalalla, johon unioni ei ole liittynyt, ja kun näin ollen kyseisen yleissopimuksen määräykset sitovat unionia, unionin tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan tällaista yleissopimusta (tuomio TNT Express Nederland, EU:C:2010:243, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 24 Tässä tapauksessa on niin, että vaikka yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän käyttöönottamisen yhteydessä Geneven yleissopimuksen soveltamisalalla on tosin annettu useita unionin oikeuden säädöksiä, on selvää, että jäsenvaltiot ovat säilyttäneet tiettyä kyseiselle alalle kuuluvaa toimivaltaa erityisesti siltä osin kuin on kyse tuon yleissopimuksen 31 artiklan soveltamisalaan kuuluvista kysymyksistä. Unionin tuomioistuimella ei siis ole toimivaltaa tulkita suoraan kyseisen yleissopimuksen 31 artiklaa eikä sen mitään muutakaan artiklaa.
- 25 Edellä olevassa kohdassa esitettyä toteamusta siitä, ettei unionin tuomioistuimella ole toimivaltaa, ei voida kyseenalaistaa sillä, että SEUT 78 artiklassa täsmennetään, että turvapaikka-asioita koskevan yhteisen politiikan on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista, ja että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 18 artiklassa korostetaan, että oikeus turvapaikkaan taataan kyseisen yleissopimuksen ja 31.1.1967 tehdyn pakolaisten oikeusasemaa koskevan pöytäkirjan mukaisesti.
- 26 Kuten tuomion B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661) 71 kohdassa on lisäksi jo huomautettu, vaikka unionilla on tosin tulevien tulkintaerojen välttämiseksi selvä intressi siihen, että kansalliseen lainsäädäntöön ja unionin oikeuteen sisällytetyjä kansainvälisten sopimusten määräyksiä tulkitaan yhdenmukaisesti, eikä tämä riipu siitä, missä olosuhteissa näitä säännöksiä sovelletaan, on lisäksi todettava, ettei Geneven yleissopimuksen 31 artiklaa ole sisällytetty unionin oikeuden tekstiin, vaikka useissa unionin oikeuden määräyksissä ja säännöksissä viitataan kyseiseen artiklaan.
- 27 Tässä yhteydessä komissio korostaa kirjallisissa huomautuksissaan, että direktiivin 2004/83 14 artiklan 6 kohdassa viitataan Geneven yleissopimuksen 31 artiklaan.
- 28 Vaikka unionin tuomioistuin on tuomiossa Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:351) ja tuomiossa Abed El Karem El Kott ym. (C-364/11, EU:C:2012:826) katsonut tosin olevansa toimivaltainen tulkitsemaan Geneven yleissopimuksen määräyksiä, joihin unionin oikeuden määräyksissä ja säännöksissä viitattiin, on kuitenkin todettava, ettei nyt käsiteltävässä ennakkoratkaisupyyntössä ole mitään mainintaa sellaisesta unionin oikeuden säännöstä, jossa viitattaisiin Geneven yleissopimuksen 31 artiklaan, eikä erityisestikään mitään mainintaa direktiivin 2004/83 14 artiklan 6 kohdasta. Lisäksi on huomautettava, ettei kyseinen pyyntö sisällä mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin olettaa, että viimeksi mainittu säännös olisi merkityksellinen pääasian yhteydessä.
- 29 Kaikista näistä seikoista seuraa, että nyt käsiteltävässä asiassa ei ole osoitettu, että unionin tuomioistuimella olisi toimivalta tulkita Geneven yleissopimuksen 31 artiklaa.
- 30 Tämän perusteella on todettava, että unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata Oberlandesgericht Bambergin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin.

Oikeudenkäyntikulut

- 31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin, jotka Oberlandesgericht Bamberg (Saksa) on esittänyt 29.8.2013 tekemällään päätöksellä asiassa C-481/13.

Allekirjoitukset